

ÓSZ LESZ

Ősz lesz, az égből acélmadarak
hullnak egymásra pörögve és zörögve
mint kimustrált óraszerkezetek
Héraklész nyilait iszonytató sebesség
izzítja majd és fémes vér fröcsög
a fagy szöges botjával hajnalonta
beletúr a halomba, tán használható
alkatrész vagy újraönthető
ócskavas után kutat, de semmi,
rozsdálltan pergő percek, percegő
és lélektelen vázak halmaza

Sebők László

PARK, HALÁSZOK, PEONOK

Ez a park a város közepén a település méretéhez viszonyítva aránytalanul nagy területet foglalt el. Teljes rendbetételére sohasem volt elég pénz, ezért egyes részeit hevenyészett drótkerítéssel, tiltó táblákkal lezáratta az előljáróság. A szabadon látogatható részeken sétautak vezettek a gondosan nyírt bokrok, fák között. Karszalagos, szeges végű bottal felszerelt őrök cirkáltak az ösvényeken, a zöldre festett padokon öregemberek ücsörögtek, kezükben zacskó mindenféle kenyérdarabokkal, amiket a folyton éhes galamboknak s a csapatostul érkező sirályoknak hoztak. Jártak persze ide, mint a világ összes parkjába, gyerekek, csavargók, szerelmespárok, magányos kukkolók, szóval mindenféle népek. A város közismert, ha nem is közkedvelt figurái.

A parkot határoló északi, keleti és déli út mellett házak feszültek egymásnak. Este vagy száz méterre bevilágítottak a fák közé a házak ablakszemei. Ezen a távolságon túl elenyészett a fény, elült a forgalom zaja, csak a park alapnesze hallatszott: ág-reccsenés, váratlan madárvijjogás és messziről a zuhatagos Borza moraja – akár a tompa, erős fülzúgás. Ott, a folyónál ért véget ez a zárt világ, de más nézőpontból szemlélve a dolgot azt is mondhatnánk: kinyílt a tér a túlparti puszta felé.

Azok számára, akik a parkot három oldalról szegélyező lakótömbökben laktak, ez a fás, füves vadon sajátos vonzerővel bírt. Szinte nem múlt el perc anélkül, hogy valaki ne gondolt volna arra: mi van a háza falán túl. Természetesen mindenkinek valami más volt ott. Egyeseknek, mint beszélgetéseikben mondták: az a sok fa. Mások úgy érezték, hogy az ott, az út túloldalán, sötét titkok helye. A világnak az a része, amely nincs szem előtt, ahol mocskos dolgok esnek meg. A tanító pedig úgy tartotta, hogy

talán az Isten öltött itt valamiképpen formát. A park egy rejtett szegletéről beszélt, ahol búvópatak tűnik el a földben, s pár méterrel odébb megint napvilágra jut. Az ilyen helyen – mondta – könnyen hihetjük, hogy a világ minden rezdülésében Isten sejlik, hiszen oly megdöbbenő a hasonlóság a patak eltűnése-kibúvása, valamint a testi szerelem mechanizmusa között.

„Ne csodálkozzon hát az éjjeliőr – így a tanító –, ha biciklis járőrözése során a temetőárokban meztelen, szeretkező emberpárra bukkan. Azon se csodálkozzon, ha e pártól kissé távolabb onanizáló rendőrt pillant meg. Ami mindebből következik: ügyeljen kerékpárja megfelelő műszaki állapotára, s a rábízott vagyona gondja legyen.”

Majd’ minden parkra néző ablaknál állt egy ember, aki élete nagy részében révetegen bámult kifelé. Olyasfajta emberek, mint például én, aki rövidesen arról szólok majd, milyen körülmények között érkezett városunkba az első peon. Vagy olyanok, mint az az öregúr, aki valamely tavaszi délután így szólt a szobamélyi homályban ücsörgő feleségéhez: „Emília, gyere sétálni!”

A megszólított, ha éppen tud járni, és nem a toloszékében tölti az életét, talán ment is volna. Így azonban az invitáció nagyon is bántó volt. Illetve csak lett volna, mert az asszony mindebből semmit sem hallott, aprókat horkantva aludt, ölében vastag irka hevert. Az ismételt s ez alkalommal erőteljesebben hangzó felszólításra: „Emília, gyere sétálni!” – felriadt. Körbepillantott, ám sehogyan sem vette észre a férjét, aki egy kopott szekrényhez lapulva figyelte, mit tesz a felesége.

„Ne bánts engem!” – fogta könyörgőre az asszony. – „Itt vagy még?” – kérdezte, s hogy választ nem kapott, ingerülten így szólt: „Hallom, hogy szuszogsz!”

Az öregember, a férje, akit egyesek Károly úrnak, mások némiképp alpári módon Csárlinak hívtak, némán megfordult, végigment a folyosón, kilépett az ajtón, majd a kapun, s lenn volt az utcán, szemben a parkkal.

A bejárati csengő még egyet-kettőt kondult utána, s a toloszékes asszony csak úgy magának megjegyezte: „Mást se tud, csak menni.” Kinyitotta az ölében heverő irkát, rápillantott a falióra, és beírta a füzetébe: két órakor ment el.

Akadtt az irkában más bejegyzés is, egyik-másik nem is érdektelen, de az oldalak többsége a férj mozgását rögzítette, akár a munkahelyi jelenléti ívek.

Mindez persze nem biztos, hogy így esett meg. Mert ki tudhat minderről? Talán az Isten. De a tanító szerint Ő nem úgy *tud*, ahogyan mi, hanem inkább tudomásul vesz. Nem kommentál. Megjegyeztem, hogy jelentésíráskor én sem kommentálok, mindössze rögzítem, ami megtörténik. Ám a tanító azt mondta: ha valamit feljegyzek, máris minősítem a történetet, hiszen valamiért éppen azt a dolgot írtam fel, és nem mást. Igazat adtam neki, hiszen hogyan is lehetne mindent feljegyezni. Az én feladatomban különben is a szokatlan dolgok rögzítése és nem a fölösleges papírpocsékolás. Igazából persze sohasem lehetek biztos abban, hogy amit papírra vetek, elolvassa-e *valaki*. Na persze, az Isten, de Ő vajon *valaki*?

Mindenesetre a város vezetőitől írásom volt róla, hogy közmegbízásból feladatom nap mint nap végigsétálni a park hosszú útjain, figyelni az embereket és jelenteni, ha valami szokatlan dolog történik.

Szokatlan, ha ismeretlen férfi bukkan fel a körzetemben. Az viszont már nem, hogy a haja szőke, s a szeme düledt, szürke. Mégis, leírtam ezt is. Azt sem hagytam említetlen, hogy a bal karja mintha eltört volna, ugyanis nem lógatta, ahogy az ép kezét szokták, hanem könyékben behajlítva cipelte. Ezen a rossz, de valójában nem biztos,

hogy rossz kézen nyitva volt a tenyere: mintha kérne vagy inkább tartana benne valamit. Labdát, talán labdát.

De nem labda volt az, hanem mint utóbb kiderült, levél.

Az ismeretlen férfit ott láttam meg, ahol az északi utca a parkba torkollik, s egy óra múlva megint csak ott találkoztunk. Észrevettem, hogy csoszog, és magában beszél. Lehet, hogy a nyála is csorgott, de ezt inkább csak a rosszindulat mondatja velem. Megkérdeztem: mit keres itt? Meghökken, talán arra készült, hogy ő is megkérdi: mi köze hozzá? – de mert láthatta nálam az acéltüskés botot, amellyel általában a szemetet gyűjtöm, csak ennyit mondott: – Nézelődök.

– És mit néz? – faggattam tovább –, mert ilyenkor, tavaszeln, errefelé kevés nézivaló akad.

– A rigókat – válaszolta. – Nagyon sok itt a feketerigó.

Valóban sok rigó volt a parkban, ám olyan ember, aki ezt szavá teszi, meglehetősen kevés. A sértő megjegyzést, amibe végül disputánk torkollott, mégsem ez a tény váltotta ki. Sokkal inkább az, hogy ha a nyála nem is, de az orra csorgott.

– Azt hittem, hogy zenét hallgatni jött – folytattam a megkezdett beszélgetést.

– Miért – kérdezte –, térszene lesz?

– Hát persze – mondtam –, a fúvósok játszanak.

– És mit? – érdeklődött. – Indulót, valcert?

– Egy frászt – válaszoltam –, takonyzenét. Tudja, az orrfújósok.

Nem díjazta a humoromat, szó nélkül elotródott. Olyannyira, hogy még a földre ejtett levélért sem jött vissza, pedig kiabáltam utána. Talán nem volt elég szeretetteljes a hangom. Közvetve erről győzött meg a levél első mondata: „*Szeretettel mindent lehet, anélkül semmit sem.*”

A levél részletes tanulmányozása azonban későbbre maradt, ugyanis a részeges Amálka meg az unokája épp akkor lépett ki a parkból. A kamaszodóforma gyerek ordított, őt egyébként Amálkán és az anyján kívül mindenki más csak gyagyás Robinak hívta, de hogy az anyja minek nevezte, annak nincs jelentősége. Évek óta nem találkoztak, megszökött otthonról, és színésznőnek állt.

Magam a távozó férfira mutattam, mondván: „Ott megy a Robi apja.” Nem arattam osztatlan sikert. A gyerek úgy ordított, mintha nyúznák. Az öreganyja szerint azért, mert elhagyta az ugrókötelét. Amikor Károly úrral találkoztak, még a kezében volt. A gyerek persze akkor is ordított, de nem úgy, mintha nyúznák. Épp csak annyira, hogy Károly úr ráismerhessen: a bolond gyerek üvöltését hallja. Amikor Amálkát is megpillantotta a homokozónál, átballagott az úton, hogy üdvözölje őket. Zsebéből bonbonos dobozt húzott elő, s a gyerekekre mutatva azt kérdezte:

– Megkínálhatom a kicsit?

– Próbálja meg – biztatta Amálka.

Károly úr lehajolt a homokozó széléhez, megzörgette a dobozt, ám a gyerek sietős másszással hátrált előre.

– Fél magától – állapította meg Amálka. – Adja ide a dobozt, tőlem elfogadja.

A cukorosztást nem számítva, mely egyszeri alkalom volt csupán, Károly úr és Amálka találkozása hozzátartozott a parkrendhez. Majd’ mindennap összejöttek, s beszélgetésük a konvencióknak megfelelően semmiről sem szólt. Amálka szavá tette, hogy Károly urat vélhetően nem az ő hervadó bájai vonzzák a parkba, hanem azért jön, mert ott találkozhat a környék szépasszonyával, a rátarti Borival, aki ide hozza játszani a lányát. A megjegyzés kétségtelenül igaz volt, ám Károly úr rendre szabadkozott: „Csak viccelődjék, Amálka, értem én a tréfát.”

A rátarti Bori egyébként nem a büszkesége, hanem a szerelmi légyottjain gyakorolt sajtós ülőtechnikája miatt kapta ragadványnevét. Így hát esetében helyesebb volna a rátartó jelzőt alkalmazni. És bár mindenki szerint kurva volt, szolgálaton kívül rop-pant konvencionálisan viselkedett. Folyvást a lányát egzecírozta: „Ne szaladj előre, Kriszti; tessék köszönni, Kriszti; hideg a homok, Kriszti, ne ülj rá!”

– Hideg bizony – kontrázott Amálka –, de ennek a szerencsétlennek – mutatott az unokájára – hiába beszélek, mindenbe belefekszik.

– Velem jól elvan – szólt nem egészen odaillőn Károly úr. – A cukrot is elfogadta tőlem.

– Csak majdnem, öregem, majdnem – vette vissza a szót Amálka.

– Rendben van, Amálka, majdnem. De kegyed, Borbála, remélem, nem utasít viszsza, ha megkínálom.

– Rossz fiú – negédeskedett a rátarti Bori –, cukorral csábítja a hölgyeket. De lássa, kivel van dolga, én elfogadom. Én tudok magamra vigyázni.

– Miért, ki az, aki nem tud? – csattant fel Amálka.

– Akad olyan is – jött a válasz.

– A lányomra mondja?

– Dehogy, ki beszél a lányáról?

– Ne is! Nem tűröm, hogy bárki jöttment a szájára vegye!

– Az a jöttment – csattant fel a rátarti Bori –, aki az ágydeszkat tekinti színpadnak, aki a beteg gyereket eldobja magától.

A kislányát szólította, hogy egy percre sem maradnak tovább, de a gyerek elcsavargott, Robikával felderítő útra indultak. Károly úr eredt a szökevények nyomába, s rövidesen rájuk is akadt. Agyaglabdacsokat gyúrtak egy sombokornál.

Utóbb kiderült, hogy Károly úr odahaza korántsem volt olyan szolgálatkész, mint a parkban. Szolgálójuk beszámolója szerint a házaspár folyton marakodott, s *azon* a napon sem volt másként. A tanító persze azt kérdezte – joggal –, hogy melyik napon. A válasz, ha korrektnek nem is, de kielégítőnek ítéltetett: amelyiken a gyagyás Robi úgy ordított, mintha nyúznák, s ezért csak egyetlen mondatot olvashattam el a már említett, földre ejtett levélből, miszerint szeretettel mindent lehet, anélkül viszont semmit sem.

– Na és, nem úgy van? – kérdezte újfent a tanító.

Mivel nem akartam hosszan tartó disputába bonyolódni a szeretet hatalmáról, ezért a szolgálólányra hivatkoztam, mondván: erről őt kellene megkérdezni. Tőle hallottam, hogy *aznap* a házaspár kiváltképp parázs vitába keveredett valami levél miatt, amit az asszony férje tiltása ellenére felbontott. A feleség ugyan tagadott, ám Károly úr folyvást azt ismételte: „Honnan tudod, hogy Hollandiából érkezett, ha nem bontottad fel?” „A bélyegről” – hangzott a válasz, de Károly úr szerint a bélyeg olyan rossz állapotban volt, hogy abból semmit sem lehetett megállapítani. Belepillantott a levélbe, s megjegyezte, hogy többször kapott már hasonló zagyvalékot. A borítékot a felesége ölébe hajította, felhúzta a redőnyt, kinyitotta az ablakot. Odakinn a szolgáló elbeszélése szerint robogó durrogott, s a motor néha lefulladt, máskor meg hatalmas robajjal újraindult.

– A Szabó gyerek az – intett Károly úr az ablakon kifelé.

– Nem értem – kiabálta a felesége.

– A Szabó gyerek az, itt gyakorol a motorjával.

– Hajtsd be az ablakot!

Károly úr nem vett tudomást a kérésről. A toloszék mögé lépett, s megkérdezte:

– Ugye tudod, mi történt a parkban?

– Nem érdekel, nem érdekel! – kiáltotta a felesége. – Csukd be az ablakot!

– Egy suhanc – folytatta Károly úr – odaszaladt az Amálkához, és megkérdezte tőle, hogy visel-e bugyit.

Az asszony befogta a fülét, visítva kiabálta: – Hazudsz, hazudsz!

Károly úr egészen közel hajolt hozzá, s szinte a képébe vágta: – Az Amálka felhúzta a szoknyáját, és rászólt a suhancra: „Látod, nincs rajtam!” És tudod, milyen volt a muffja?

– Nem érdekel!

– Akkor is megmondom: olyan volt, mint a fejedén a bőr – kopasz és májfoltos.

És bár az asszony kapálózott, Károly úr lecibálta róla a parókát, s elégedetten állapította meg: – Pontosan ilyen.

Akkor – a cseléd állítása szerint – az asszony sírva fakadt, s elcsukló hangon közölte, pisilnie kell, de a férjétől hiába várt segítséget. Megrázta az ölében heverő csengőt, ám Károly úr leintette, mondván, nincs itthon a cseléd, s még hozzátette: „Jobb lesz kimenned, nem szereti, ha bevizelsz.” Ez utóbbi kitétel is a cselédre vonatkozott. Róla egyelőre annyit: rendszeren Áginak szólították, ám bizonyos körülmények egybeesésekor Helen Fairholdnak is.

A körülmények pedig a szóban forgó levelek hatására estek egybe. A parkban megtalált darab nem kívánt különösebb magyarázatot. Kétségkívül a megszólítórésze volt az érdekesebb, hogy ugyanis szeretettel mindent lehet! E talán némiképp túlzó kijelentés után a városunkban igencsak elterjedt levélvariációkhoz hasonló szöveg következett: *„Ezt a levelet azért küldjük, hogy szerencsét hozzon neked. Az eredetije New Englandben van. Kilencszer körbejárta már a világot, s a szerencse most hozzád érkezett. Gondoskodj arról, hogy továbbjusson! A szerencse postán jön el hozzád. Ne küldj pénzt! Olyan embereknek küldj másolatot, akiknek szükségük van a szerencsére! Ne küldj pénzt, mert a sorsnak nincs ára! Ne tartsd meg a levelet, kilencvenhat órán belül továbbítsd!”*

A rövid bevezető után a megtörtént esetek felsorolása következett. Ezekből kiderült, hogy a postázásra felszólító kitételeket érdemes komolyan venni.

„Joo El negyvenezer dollárt vesztett, mert megszakította a láncot. Ez ugyanis egy végtelen fohász örökkön mozgó lánc. Amikor Bonni Saloh kilencvenhat órán túl is magánál tartotta a levelet, elveszítette a feleségét. Ám amikor a feleség halála után postára adta a levelet, hétszáz ezer dollárt nyert. Kérlek, küldj másolatot, s figyeld meg, mi történik négy nap múlva!

Jegyezd meg! Constantin priushoz 1953-ban jutott el a lánc. Megkérte a titkárát a másolatok elkészítésére, s néhány nap múlva kétfélmillió dollárt nyert. Conta Coolet, aki védő volt (nem derült ki, hogy testőr vagy netán bal bekk), mivel nem hitt a levélben, eldobta azt, s kilenc nap múlva meghalt.

1964-ben egy fiatalasszony elhatározta, hogy újragépelte a levelet, de későbbre halasztotta az akciót, mert gondok gyötörték: drágán javították meg a kocsját. Amikor mégis újragépelte a levelet, autót nyert egy mosóporreklám-akción.

Emlékezz! Ne küldj pénzt, bízzál bennem! A borítékra írd rá: Vidobet 183 R.”

Az a levél viszont, amely végül is Károly úr, illetve a felesége birtokába jutott, bár egy tőről fakadt az előzővel, meglepő újdonságokat tartalmazott. A kezdő mondat – *Just Ings Alsofa the Udvi lell Borovind chaerd Villyfort Wally* – Károly úr felesége számára értelmezhetetlen volt, erről tanúszkodott az asszony lapszéli megjegyzése: „Mi ez?”

A továbbiakban a (holland?) levél eredetije és fordítása is megtalálható volt az asszony már emlegetett jegyzetfüzetében.

„Ez a fohász szerencsét hoz Önnek. Az eredetije Hollandiában van, s már külencser körüljárta a világot. A tizedik, az igaz út, a dicsőség útja kell hogy legyen, a Sátán erejének megtörésére. Akit a fohász megtalál, dönthet arról, mit tesz. Tagja lesz a láncnak, vagy megszakítja azt. A szerencse s egyben a fenyegető kihívás most Önhöz érkezett. Íme egy példa, mi minden múlik a helyes döntésen!

A Fülöp-szigeteken Illrich tábornok a levél kézhezvétele után néhány perccel meghalt. Ám négy nap múlva feltámadott, ugyanis a csicskása idejekorán postára adta a fohászt. Kérem, kérszűsen a levélről hűsz másolatot, címezze meg, adja postára, s várja meg, mi történik!”

Károly úr felesége e pontnál kérdőjelet tett a lapszélre, ezzel a megjegyzéssel: „Ágít kifaggatni, hogy a másolat hollandul íródjon-e.” Azonban a levél hátralevő része a jelek szerint (hogy ugyanis ilyenek nem voltak) minden különösebb kommentár nélkül olvastatott el.

„Helen Fairhold megkapta a fohászt, de eldobta, mert nem hitt benne. Kilenc hónap múltán cseresznyeként tért magához. Arra eszmélt, hogy a férje csap alá teszi, vizet ereszt rá, majd kima-gozza és megeszi.”

– E kitételen bizonyára meghökkent az asszony – jegyezte meg némi éllel a hang-jában a tanító. – Nem csupán az átváltozás tényén kellett elgondolkodnia, hanem azon is, hogy egyvalamiből sokvalami lett. Egy minden bizonnyal megtermett nőszemélyből közepes tálnyi cseresznye. És vajon – kérdezte – a magtalanság állapota ez esetben mit jelent? S másrészt a cseresznyemagokból, földbe kerülván, teremhet-e új élet? Állít-hatjuk-e, hogy a férje elemésztette Helen Fairholdot, hogy netán a bogyében volt?

– Az én verzióm – jegyeztem meg – azon alapszik, hogy ez a bizonyos Helen Fairhold és a cseléd nem különálló személyek. A jelek szerint Károly úr felesége szintén így hihette. Hogy melyek ezek a jelek? Nos, az asszonyt nagyon zavarták az erős, karakteres zajok. Gyakran emlegette: álmából rendre szekérszörögésre riadt fel. Az egyik ilyen alkalom alighanem a halászok megérkezéséhez köthető. Ezt az eseményt egyébként mint rendkívülit, az átlagostól eltérőt, soha nem mulasztottam el jelenteni.

Legutóbb a menet élén új ember, az új ember lépkedett. Ponyvás szekerek zörögtek mögötte, melyeket alacsony termetű, hosszú szőrű lovak húztak. A lovak között loncsos kutyák futkostak, látszólag céltalanul, de valójában bevetésre készen, hiszen a vezető egyetlen intésére, füttyszavára módosítottak a menetoszlop irányán.

A halászcsapatot kora este engedték be a városba, s elmúlt éjfélnél, mire a parkhoz értek. Keresztülvonultak a virágágyásokon, kerülgették a padokat, s a lejtő irányát követve utat törtek maguknak a folyóhoz.

Másnap meglátogatta őket a magisztrátus embere. Ellenőrizte, hogy az előírás szerint ássák-e a latrinákat. Tíz emberre jutott egy férőhely, összesen harminc ülőke készült. Az ellenőr meszet hozatott a fertőtlenítéshez, azután vagy félórát tárgyalt az új emberrel a terület bérleti díjáról. Kétheti tartózkodásra kaptak engedélyt, a májusi holdtöltét követő két hétre. Ez idő alatt a folyódeltától a városig úsznak fel a halak, hogy a parti kövekre ikrát rakjanak.

A csapat rendszerint három napot töltött halászáttal, azután sózták és füstölték a zsákmányt. Az engedélyezett két hét lejártával rendre összehajtottak, s hogyan jöttek, ugyanúgy, éjszaka távoztak.

Halak és halászok nyolc éve jártak ide. Nyolc éve szabályozták a folyó zuhatagos alsó szakaszát, lehetővé téve a hajózást, egyben elpusztítva a halak korábbi ivóhelyét.

Nyolc esztendeje a halászcsapat megjelenése szenzációszám-ba ment. Addig a város-lakók a létezésükről sem tudtak, leszámítva néhány, a távoli vidéket járó geodétát.

Az összecsendült sokaság megcsodálta a szekereket, a hálót tartó hosszú farudakat. Fenn az égen sirályregiment gyakorlatozott, követve a halak és halászok vonulását.

A madarak zöme azóta városlakó lett. Megtelepedtek a szemételepen, költőhelyül is azt választották.

A halászok az első esztendőben még fényes nappal vonultak be a városba a régi főnök vezérletével. Egyedül ő beszélt a helybeliek nyelvét. A piactéren állította meg a karavánját, s bement a városházára. Félóra múlva kilépett az erkélyre, s valamit lekiáltott a híveinek. Közülük az egyik férfi, talán a mostani új ember, három fiatal lányt kísért fel az épületbe. A szerződés kötés ellentételül szánták őket. A katonai helyőrség parancsnoka az eseten felbuzdulva erősen ajánlgatta, hogy kellőképpen gondos orvosi ellenőrzés, valamint a megfelelő bárcák kiállítását után a csapat vállalhatná a sorállományú, valamint az altiszti és tisztii bordély működtetését.

A válasz elutasító volt, hiába érvelt a parancsnok, hogy ily módon jóval több pénzhez jutnának, mint a fárasztó s meglehetősen kétséges kimenetelű halászattal. Azt viszont elérte, hogy neki külön ágyasa legyen – parancsnoki.

A halászcsapatot a város vezetői az első látogatás tapasztalataiból okulva azóta is elkülönítve s egy helyen, távol a helybeliektől tartják. Ugyanis a szóban forgó tárgyalás idején a csapat tagjai elcsúfították a teret. Ott végezték kis- és nagydolgukat, s ez utóbbit igencsak sűrűn és éktelen durrogással, lévén, hogy körükben elterjedt a dizentéria. Hiába mutatták meg nekik az illemhelyet, ki nem állhatták a reterátót. A közegészségügyi szolgálat hozatta rendbe a teret, s megállapították, hogy a csapat tagjai egy a folyó deltájában honos bélféregtől fertőződtek meg, ezért a velük való kapcsolattartás veszélyes lehet.

Nos hát Károly úr feleségének álmát feltehetően a halászok bevonulása zavarhatta meg. A férjét szólította, hogy ime a zaj, amiről beszélt. Patkódobogás.

A férje nem válaszolt. Az asszony azt hihette, hogy talán mélyen alszik. Gondolhatta azt is, hogy nincs otthon, csak nem vette észre, amikor elment. Nem lehet tudni, hogy mit gondolt.

Reggel azzal fogadta a cselédlányt, hogy ezután, ha éjszaka kopognának a kapun, senkit se engedjen be a házba. Komolyan gondolta, amit mondott. Olyannyira, hogy a cseléd határozottan emlékezett rá, egyre csak azt hajtogatta: „Ígérje meg, Ágika!” A cselédlány persze megígérte, s azzal biztatta asszonyát: gondoljon a fohászra, az biztosan segít. Erről az asszony egyáltalán nem volt meggyőződve.

– Abban bízom – kérdezte –, hogy kinő a lábam? Maga talán elhiszi, hogy megtanul repülni?

A cseléd azt válaszolta, hogy neki nincs szüksége csodára. Ő jól érzi magát.

– Ebben a koszos házban? – értetlenkedett a gazdasszonya.

– Nem zavar – jelentette ki a cseléd. – A szobám ablakából a parkra látni, hallom a neszeit, s néha már azt hiszem, hogy egy hatalmas, bennünket figyelő lény lapul odakinn.

– Kezdem azt hinni – jegyezte meg az asszony –, hogy a férjemnek van igaza, aki szerint maga más, mint akinek mondja magát. Azt állítja, hogy maga valójában Helen Fairhold, a magtalan. Azt is mondja, hogy maga minden látszat ellenére egy virágzó cseresznyefa, és a parkban lenne a helye.

– Ez ostobaság! – csattant fel a tanító. – Remélem, nem írta le!

– Természetesen leírtam – feleltem –, mint ahogy azt is, hogy a cselédlánynak

ugyanaz volt a véleménye, mint önnek: – Ostobaság. – Ám Károly úr felesége mégis olyasmire vette rá, amire normális körülmények között aligha kapható bárki is.

– Ha maga nem Helen Fairhold – mondta –, akkor nyugodtan megrázhatja magát. Felemeli a kezét, mintha az faág lenne, és ide-oda hajlik a szélben.

– Később kinevetne.

– Ígérem, hogy nem, próbálja meg!

– Na és mi történt? – kérdezte a tanító.

Megnyugtattam, hogy a cselédlány nem hullajtott virágszirmokat, így hát az erre utaló megjegyzések hiányoznak a feljegyzéseimből. Az viszont nem maradhatott ki, hogy a kopaszodó, dülledt szemű alak, akit egyszer már sikerült a park környékéről elhajtanom, megint ott ólálkodott, ahol semmi keresnivalója nem lett volna. Állványos fényképezőgépet hozott magával, felállította a járda mentén, és a környék házait fotográfálta. Megszólította a járókelőket, Károly úrral hosszasan tárgyalt. Amikor melém ért az öreg, megkérdeztem tőle: – Mit akart magától?

– Semmi különös – válaszolta –, fényképez, érdeklődik, hogy kik lakják a házakat.

– Arról nem esett szó, hogy mi a célja vele?

– Erről nem beszéltünk.

– Csak a házakról?

– Ha nem hiszed, eredj oda, és kérdezd meg!

– Lekési a randevúját! – kiabáltam utána, mert faképnél hagyott, és nagyon szedte a lábát.

Úgy döntöttem, hogy megint elzavarom a pasast, ám az események váratlan fordulatot vettek. A Fő utca felől erősödő patkódobogás hallatszott, aztán megláttam a zajhoz tartozó lovat és lovast. Szélcserzett arcú középkorú férfi ült a nyeregben, nem viselt egyenruhát. Megállt mellettem, a lovaglópálcájával a hasamba bökött, majd a fotográfusra mutatott: „Ismered?” Némán megráztam a fejem, hogy nem, semmi közöm hozzá. Rövid ideig mustrált még, aztán a fotográfushoz rúgtatott. Hadarva beszéltek egymással, néha felém fordultak, és nagyokat röhögtek. Ezután megint én következtem. Rám parancsolt, hogy tartsam a kengyelt, amíg leszáll. Lehajoltam, hogy a kedve szerint tegyek, ám akkor megsarkantyúzta a lovát, az állat megugrott, én pedig elterültem a földön. Megállt fölöttem, és azt mondta: „Ő jól ismer téged, egészen jól.”

Hogy ne lehessen kétségem, kiről is van szó, a fotográfus is fölém hajolt. Kifújta az orrát, és a taknyos zsebkendőjét rám ejtette. „Kottázd le – szólt hahotázva –, kottázd le!”

– Látja, megkapta – jegyezte meg a tanító. – Isten nem ver bottal. Kikezdett vele, és megkapta a magáét.

– Semmit sem kaptam meg, csak elegendő lett belőle. Bárhova léptem, belebotlottam. Szerettem volna megtudni, hogy mi dolga van Károly úrral. Erre egyébként Károly úr is kíváncsi volt, mert amint hazament, azt kérdezte a feleségétől, kereste-e valaki.

– És mi volt a válasz? – kérdezte a tanító.

– Az asszony a fejével intett, hogy nem.

– És ezt is hallotta a cseléd?

– Én gondolom, hogy így lehetett.

– És annak, hogy maga mit gondol, van valami köze a valósághoz?

– Talán igen, talán nem – feleltem. Ez a megjegyzés egyébként a cseléd szerint már hitelt érdemlően elhangzott. Károly úr válasza volt arra a kérdésre, hogy lát-e valami érdekeset odakinn, az ablakon túl, a parkban.

- Talán igen, talán nem. – S még megkérdezte: – Ágnes itthon van?
- Talán igen, talán nem – mondta az asszony, de a jelek szerint a férje nem volt tréfás kedvében.
- Nem áll jól neked, ha viccelsz – jegyezte meg. – Nézd meg inkább, hogy szerepel-e a nyilvántartásodban!
- Alszik – szólt engesztelően az asszony –, fenn van a padlásszobában.
- Fölbresztem. Meg kell tanulnia, hogy az engedélyem nélkül senkit sem ereszthet be a házba.
- Már mondtam neki.
- Te, éppen te?
- Mondtam neki, hogy rajtad kívül senkit se eressen be. Meg akarnak ölni.
- Engem?
- Engem.
- Bolond vagy, Emília, téged senki se bántana, még én sem. Hallod?
- Hallom, de nem hiszem.
- Félreértesz. Hallod ezt a nagy csöndet?
- Van ebben valami különös?
- Az időpontja, Emília. Három óra van, és még nem bög az ablak alatt a Szabó gyerek motorja.
- Ezért bámulsz ki az ablakon?
- Ezért meg valami másért.
- Amit persze nem mondasz el.
- Úgysem hinnéd.
- Azért mondd!
- Halat árulnak az utcán. Lenn áll egy szekér teli hallal. Vödörrel hordják az emberek.
- Szóval csend van, és a népek halat vesznek.
- Úgy van.
- Mit mondjak?
- Mindegy, amit gondolsz.
- Arra vársz, ugye, hogy megkérdezzem, mi van a Szabó gyerekkel?
- Okos vagy, Emília, a lényegeltaláltad, de nem neked kell megkérdezni, hanem a cselédnek.
- Áginak? Mi köze hozzá?
- A szeretője.
- Az öregasszony hisztérikusan felnevetett: – Folyton itthon ül, el sem megy hazulról. Károly úr ment volna kifelé a szobából, de a felesége rákiáltott: – Állj meg, keresett valaki!
- Ne tréfálg, Emília, mondtam, hogy nem áll jól!
- Egy fényképész. Téged keresett. Talán holland lehetett, és üzenetet hozott.
- És mit üzent?
- Akcentussal beszélt. Lefényképezte a házat és engem is. Itt van, ilyen csúf öregasszony. Megnézed?
- Minek.
- Ez minden. Most elmégy?
- Láthatod.
- Összevesztetek? – kérdezte az asszony. – Az Ágiék összevesztetek?

Károly úr azonban a megismételt kérdésre sem válaszolt.

– Szóval nem tudja, hogy összeveszték-e – állapította meg a tanító.

– Nem veszték össze – válaszoltam. – Találkoztak ugyan néhányszor, de ezt még csak randevúnak sem nevezném.

Egyébként akkor, két napig, a parkbeli ismerőseim közül csak keveseket láttam. A halászcsapat miatt készültségben voltam. Keveset tudtunk róluk, bár a jövetelük célja – maga a halászat – mindenki számára nyilvánvaló volt. A szakértők azonban nem találták magyarázatát, hogy a folyódeltától miért szekéren jönnek, s ráadásul nem a meder széles, jól járható völgyét követve. Keresztülzelték a pusztát, kerülték a lakott helyeket. A csónakjaikat is szekéren szállították.

Megérkezésük után néhány napig rendezkedtek, majd egy kisebb szertartással kezdetét vette az ugyancsak szokatlan halászat. Fűzfaköteg tutajra kötöztek egy öreg és nagyon kövér pucér asszonyt, minden évben valaki mást. A tutajt holdtöltekor tették vízre, s horgonyokkal úgy rögzítették, hogy a halászat idején mindvégig ugyanott maradjon.

Sötétedéskor máglyatűz lobbant a parton, a csónakok orrában fáklya világított. Csendben voltak a csapat tagjai, hallgatták a folyó tompa morajját. Mind gyakrabban csobbant meg a víz, mígnem a partszakasz forrt az ezüstsín halak millióitól. Akkor a halászok vezetője – az első ember – némán a vízbe csúszott, kiúszott a tutajra, és a köréje sereglett fáklyás csónakok fényénél pázrott a nagyon kövér öregasszonnyal. Mozgása eltűzött volt, tánkra emlékeztetett, talán bossa novára.

Az első ember ezután végig a tutajon maradt. Figyelte a szél járását, a kifogott halak állapotát, s amint csappanni kezdett a zsákmány, újlag közöszült, egy éjjel akár ötször is. Mindez nagyon tetszett a városlakóknak, s a tiltás ellenére csoportosan nézték a látványosságot, ocsmány kiáltásokkal biztatva az első embert.

Mi, parkőrök és az ilyen alkalmakra kirendelt segéderő megerősített őrséget adtunk, s botokkal vertük el a leskelődőket a tiltott területről. Az idén is számítottam rá, hogy kirendelnek, ám váratlanul helyszínbiztosítást sóztak rám. Az egyik parkbeli sétaúton ráakadtak a Szabó gyerek holttestére. A motorja alatt feküdt, nyakát szegte. A sétányt szegélyező fák között ugrálókötél feszült, azon bukott fel.

A rendőrség balesetként kezelte az ügyet. Gyerekcsínynek tartották, szerencsétlen véletlennek. Mellesleg a sétaúton a motorozás szabálysértésnek minősül.

Én ugyan tudtam, s más környékbeli is tudhatta, hogy a fiatalember rendszeresen erre járt, éktelen durrogással ezen a sétányon gyakorlatozott. Itt készült a meglehetősen gyakorisággal következő motorversenyekre, de nem volt rá mód, hogy e körülményt szóba hozzam. Mégis bíztam benne, hogy régebbi jelentéseimet olvasva valakinek feltűnik majd, hogy a Szabó gyereket éppen motorozásai miatt notórius szabálysértőnek neveztem. Esetleg felmerülhet, hogy a kötél darab szándékosan került oda, ahova került. Mindazonáltal alapos vizsgálatnak alig volt nagyobb esélye, mint annak, hogy a halott föltámadjon.

A rendőrök a tetemet sátorlapba fordították, és nyögve elcipelték. Rám várt a feladat, hogy vigyázzak a motorroncsra, amíg alkalmas eszközzel érte nem jönnek. Alig tűntek el a policájok, máris megzörrent mögöttem a bozót, és a fotós pacák bújt elő a sűrűből. Röhögve mondta: „Nyugi, öregem, nem a hulla jött vissza.”

El kellett volna zavarnom, de a múltkori eset óta tartottam tőle.

„Guggolj a motor elé – szólj rám –, lefényképezlek.”

Berregtette a masináját, és a kicsúszó képet nekem adta.

„Tartsd meg emlékül” – mondta, de látta rajtam, hogy nem szívesen teszem el. Hirtelen a rátarti Bori fényképét húzta elő, azt, amelyiken a Szabó gyerekekkel édeleg, s megjegyezte: „Most már te is a szép asszony közelébe kerülhetsz.”

A tanító szóvá tette, hogy erről a képről még nem meséltem. Megnyugtattam, hogy a jelentésemben nem hallgattam el, ám ragaszkodott hozzá, hogy ő is megtekinthesse az ominózus fotográfiát. Kérését azonban nem teljesíthettem, mivel nem volt róla másolatom. „Kénytelen lesz beérni az én meglehetősen szegényes leírással” – jegyeztem meg.

Felidéztem azt a napot, amelyiken a fotográfus némi lovassági támogatással csúffá tett. Károly úr aznap délután a rátarti Bori lányának társaságában többször is felbukkant a közelünkben. Az öregúr már máskor is vigyázott a gyerekre, ebben tehát nem volt semmi rendkívüli, amit jelentenem kellett volna. Megjegyeztem ugyan, hogy lám, óvodát nyit, de Károly úr rám mordult: „Sokat pofázol!” Ezzel bementek a játszótérre, én pedig elindultam a fotós felé, hogy helyreigazítsam. Ám pár lépés megtétele után Károly úr a gyerekekkel pörlekedve előcsörtetett a bozótból. Érdeklődtem, hogy otthon maradt-e valami, de ez alkalommal is rosszul szóltam. Azt kérdezte: „Mi közöd hozzá?”

A fényképész az ujjával mutatta, hogy flúgos az öreg, s állványostul, kamerástul odavonult hozzám.

– Úgy látszik, hogy őrzőjártatot tart – jegyezte meg. – Már harmadszor jár errefelé. Talán féltékeny.

A masináján megnyomott néhány gombot, s a fényképezőgép hátuljából szép lassan kicsúszott egy színes papírkép.

– Most csinálta? – kérdeztem.

– Persze. Magáról is készíthetek, ha akarja.

– Pontosan ilyen?

– Hasonlót.

– Szakasztott ilyen kellene.

– Akkor a nő mögött lesz a helye.

– Akinek van rá pénze, az megteheti.

– És a férje mit szól hozzá?

– Semmit, rég lelépett. Ez itt a képen a Szabó gyerek. Igaz, Károly úr? – kérdeztem az öregembertől, aki megint csak ott tipródott a park menti járdán. – Nézze csak, meg tudná ezt csinálni? Megemeli a derekát, aztán hátulról beakaszt neki. Az előbb készült, amíg maga a gyereket pesztrálta.

– Nincs ott senki – mondta Károly úr –, a szerelőt várja.

– Persze – kajánkodott a fotós –, a szerelőt a hosszú reszelőjével.

– Azért így már másként fest a történet – állapította meg a tanító. – A tények ilyesfajta csoportosításával azt sugallja, hogy Károly úr akarhatta a Szabó gyerek halálát.

Magam úgy gondoltam, hogy én semmit nem állítok, nem is sejtetek, mindössze nyilvántartom a számomra szokatlan eseményeket. Mindenesetre a fotós megjegyzésére, hogy immáron én is a rátarti Bori mögé kerülhetnék, azt mondtam: téved. Velem nem csinálná. Nem vitatkoztam, viszont tiltakozásom ellenére magával húzott.

A régi strandhoz vezetett. Ott álltak a halászkok szekerei. A csapat tagjai hálókat szárogattak, hordóba rakták a besózott halat. Ismerős volt számomra ez a kép, ám most a halászkok közelében gépkocsik, reflektorállvány és egy vasúti hajtányra erősített filmkamera körül nagy csomó idegen ember ácsorgott. Jöttünkre abbahagyták a beszélgetést, és a fotóst kérdezték: mikor kezdünk? „Beállítok valamit – felelte az én orr-

fúvósom –, majd szólok.” Odamentünk az egyik lakókocsihoz, kopogott az ajtaján, de már rögtön kiabálta is: „Nyissa ki, siessen!”

A rátarti Bori lakott ott, s nem ismert meg, vagy nem akart megismerni, pedig a parkban többször találkoztunk.

– Máris kezdünk? – kérdezte a fotográfustól.

– Még nem – hangzott a válasz –, akadt egy kis különmunka.

– Mit csináljak?

– Vetkőzz le!

– Nem akarom – tiltakoztam –, vissza kell mennem a motorhoz. Bajba kerülök, ha keresni kezdenek.

A fotós azonban a vállamra csapva közölte: „Ne foss, míg engem látsz.” – Ettől kezdve tegezett. A rátarti Borinak halzsírt adott dobozban, hogy abból kenjen magára, s a helyére küldte.

Mi magunk felültünk a vasúti hajtányra, rögtön a kamera mögé. Rászólt a körülöttünk téblábolókra: „Lassan körbekocsizunk!”

A síneket félkörívben fektették le, úgy, hogy a pálya közepe a folyó fölé lógott. A sín pár mindkét végén ütközőbak állt, nehogy a kocsi leszaladjon a vaspályáról. Kétszer tettük meg az utat oda-vissza, s másodjára hátraszólt a hajtányt toló embereknek: „Elég lesz.” Felemelkedett a székből, és a hangosbeszélőjével körbetrombitálta: „Figyelem, világitást kérek!”

A rácsos tartókra szerelt reflektorok egyszerre felizzottak, kiemelve a sötét háttérből a kikötői móló sziluettjét.

„Itt a tutaj!” – kiabálták a folyó felől.

„Akkor fölé megyünk!” – ordított vissza a fotós.

Megmozdult a hajtány, kigurultunk a folyó fölé. Megálljt parancsolt, majd utasítására elindultak a csónakok. A halászok főnöke úszva közeledett felénk, sötét haja inkább kék volt, mint fekete, a szeme úgy csillogott, akár az ezüstszín halpikkely. Ekkor újabb parancs harsant: „Minden fényt a tutajra!”

A tutajon a rátarti Bori feküdt meztelenül, festői elrendezésben. A testére háló borult, melynek réseiből hínár lógott kifelé. Jobban szemügyre véve a tutajt jól látszott, hogy a Bori inkább ült, mint feküdt, roppant kényelmetlen pózban, óriási terpeszben. A halászok főnöke ily módon beúszhatott a lába közé, s azonmód meghágta.

A fotós intésére a csónakban ülők fáklyát gyújtottak, szabad kezükkel a vizet pacsolkolták. A fotós egyfolytában kiabált: „Lassabban, öregem, mintha a nyanyával csinálnád!” A Bori eközben vijjogott, akár egy sirály.

Még egyszer megismételték a jelenetet, de a végét már nem vártam meg. Vissza mentem a roncsához, még idejében, mert hamarosan megérkeztek a szállítók. A szertegurult alkatrészeket összedobálták egy nagyobb kupacba, aztán mindent elcipeltek a teherautójukhoz. Távozásuk után választhattam: visszamegyek a halászokhoz, vagy elstálok a park lakott része felé. Ez utóbbi mellett döntöttem, szerintem helyesen.

Károly úrék házából éktelen óbégatás hallatszott. Az öregurat sokkos állapotban találtam a fürdőkádban. Rimánkodott, hogy segítsen ki a vízből, mert nem tud kiszállni. Megkérdeztem, hogy eltört-e a lába, képes-e felállni. Mindkét kérdésemre nemmel felelt.

Utóbb Károly úr és felesége beszámolójából sikerült rekonstruálni egy meglehetősen talányos párbeszédet. Amikor az öregúr hazajött, átható halszag fogadta a lakásban. A fürtelem okozója a kádban úszott.

- Mi ez itt? – kérdezte a feleségét. A válasz persze az volt: – Hol?
  - Hát a kádban.
  - Miért, mi van a kádban?
  - Egy hal. Hogy került ide?
  - Talán felúszott a lefolyón.
  - Akkor én most lehúzom a vécén.
  - Rögtön tedd vissza, az Ágié!
  - De hát azt mondtad, elköltözött.
  - (Ez egyébként nem volt igaz.)
  - Azért, mert szerencsétlenné tetted.
  - Telebeszélte a fejedet.
  - Mindegy, a hal akkor is az övé, illetve már az enyém.
  - Nesze! – nyomta a halat Károly úr a felesége kezébe. – Mást nem hagyott rád?
  - Rám nem. Neked üzent. Megnézed?
  - Nem.
  - Akkor minek még a fürdőszobába?
  - Tudom, hogy hihetetlen, de fürdeni.
  - Sok szerencsét.
  - Mit mondasz?
  - A leveled végét, ha akarod, felolvasom. Az eleje a szokásos fohász. Érdekel?
  - Mellőzheted.
  - Akkor csak a lényegét mondom. „*Pierre Comanide megkapta a levelet, de elfeledte továbbítani. Pár napon belül elvesztette az állását, ám végül mégis elküldte a levelet húsz embernek. Ezzel zárta a láncot, s rövidesen jobb állást kapott.*”
  - Ez a veszély nem fenyeget.
  - Hallgasd tovább: „*Seeren Fredid megkapta a levelet. Eldobta, mert nem hitt benne. Azonnal megbénult.*” Mit szólsz hozzá?
  - Csupa baromság.
  - Akkor nézz a tükröbe! Ott látod Ágnes üzenetét.
  - Na és mi történt? – kérdezte a tanító.
  - Károly úr a tükrön fogkrémmel festett betűket és számokat látott. A Szabó gyerek motorrendszámát. Nos hát, ez történt.
- Másnap napszállta után felkerekedett a halászcsapat. Szekérre rakták a sózott hallal teli hordókat, a hosszú kerítőhálót, a sátrakat. Az emberek bevackolták magukat a szekerek szélvédett szegleteibe, és aludtak. Néha felsírt egy gyerek, a nagyon öreg emberek jajgattak álmukban. Az új ember fütyentett a kutyájának, és elindította a karavánt. Keresztülmentek a városon, s végezetül az őr becsukta mögöttük a kaput.
- Éjfél után dörömbölés verte fel az őrseget. A katonák azt hitték, hogy a halászok jöttek vissza, s felkeltették a parancsnokot. A parancsnok fáklyát gyújtatott, a meszszeséget kémlelte, hiába, aztán meglátta, hogy közvetlenül a kapu előtt áll egy peon. Botjával verte a város kapuját.